

GEHITUKO GIZA ESKUBIDEAK-2024 BATZORDEAREN PLAN ESTRATEGIKOA

A- Eragina legegintza-eremuan

Artikuluaren xedatutakoa. Gehituen estatutuetako 8¹ Eskubideak programaren lan-ildoetako baten printzipio orientatzailea da. Batzorde hori, batez beste, 10/12 pertsonak osatzen dute, eta Gehituko bazkide diren beste pertsona batzuen laguntza puntuala du, baita gure erakundearen aliatu diren kanpoko laguntzaileena ere. Hasiera batean Legea izenarekin eratu zen, haren helburua LGTBI+ Euskal Lege Integralaren proiektu bat idaztea baitzen.

Prozesu irekia, zailtasunez edo oztopoz betea, 2015ean hasi zena, orduan zeuden LGTBI+ elkarte gehienen parte-hartzearekin, Gehitu barne. Eztabaida-ordu eta bilera amaigabeen ondorioz, terminologia, jarrerak eta aldarrikapenak adostea bilatzeko, hainbat gairen eta eskumen-eremuren arabera, orain eguneratu gabe dauden proposamen-multzo bat idatzi zen. Hemen irakur daitezke:

<https://lgtbi-behatokia.eus/normativas-lgtbi/euskadi-lgtbi lege-proposamena/>

Gaur egun ere, Euskal Autonomia Erkidegoa da LGTBI+ Legerik indarrean ez duten autonomia-erkidego bakantetako bat, ezta kontuan hartzeko prozesuan dagoen lege-proiekturik ere. Alde positiboan, ahalegin handia egin ondoren, lortu da lege proiektu hau lehen aldiz berariaz agertzea 2024ko Eusko Legebiltzarrerako hauteskunde programan, euskal panorama politikoaren zentro-ekialdean kokatutako alderdi eta koalizioetan: EH Bildu (27 eserleku), PSE-EE PSOE (12 eserleku), Batuketa (eserleku 1) eta Elkarrekin-Podemos Aliantza Berdea (0 eserleku). Beraz, Eusko Legebiltzarrak guztira dituen 75 botoetatik 40 aldeko izan litezke, guztira: <https://lgtbi-behatokia.eus/elecciones-vascas-2024>

Horregatik, gure plan estrategikoaren jarduera-ildoan dago talde horiekin guztiekin etengabeko presioari eta harremanari eustea, baita EAJ-PNVrekin ere, proiektu horren aurka agertu baita beti eta une oro, Lege Integrala hasiko den legegintzaldian errealitate izan dadin, eta programan aurreikusitakoa bete dezaten exijituz.

Era berean, Alderdi Jeltzaleak bultzatzen duen diskriminazioaren aurkako lege-proiektu generikoa (Zero Lege moduko bat euskal erara) idazten lagunduko dugu; izan ere, gure ustez, proiektu horiek ez dira bateraezinak, osagarriak baizik, eta beste erkidego batzuetan (Katalunian) horren adibide batzuk daude.

Horretarako, Gehituk LGTBI+/Euskal LGTBI+ Behatokiaren Euskal Behatokian duen konpromisoari eutsiko diogu. Konpromiso hori 9 elkartek osatu genuen 2021ean <https://lgtbi-behatokia.eus>, hain zuzen ere ekimen horri jarraipena emateko.

¹ Gehitu-ren estatutuetako 8. artikulua: Elkarrekin lankidetzan arituko da erakunde publikoekin eta beste gobernu kanpoko erakunde batzuekin baterako jarduerak egiteko, eta, oro har, gizarte-egitura eta -balioak eta legeak pixkanaka aldatzen joateko. Helburua da, azken finean, gizarte bat lortzea, non pertsonak ez duten diskriminaziorik jasango orientazio afektibo-sexualagatik, genero-adierazpen edo -identitateagatik edo ezaugarri sexualengatik, eta erabat parekatuta egongo dira, eskubideetan eta erantzukizunetan, pertsona heterosexualekiko eta zisgeneroarekiko.

Gure kasuan, betiere Batzorde honetako bazkideen eta laguntzaileen borondatezko lanean oinarrituta, bulego teknikoaren laguntzarik eskatu gabe eta laguntzarik jaso gabe. Gure elkarteari ere ez dio kosturik ekarriko. Izan ere, 2024an urteko 80 euroko kuota baino ez da ordainduko.

Gainera, federazio honek oso modu aktiboan lagundu du, beste erakunde batzuekin batera, lege-proiektu askori zuzenketak aurkezten, LGTBI+ pertsonekin lotutako erreferentzia eta neurri zehatzak ere jaso zitzaizkion² (Euskadiko Jarduera Fisikoaren eta Kirolaren Legea, Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikoaren Legea, Lankidetzari eta Elkartasunari buruzko Euskal Legea, Hezkuntza, Osasuna...). Bereziki, eta batez ere, aurtengo otsailean onartu berri den **Genero-identitateagatik ez baztertzeari eta transen eskubideak aitortzeari buruzko Legeari** dagokionez. Hainbat urtetako lan gogorraren ondoren, intersex pertsonen berariazko erreferentziak sartzeari lortu da (18), lehen zirriborro erabat binaristetan terminologia partzialki aldatzea, eta, batez ere, osasun-arretaren esparruan, pertsona askoren bizitzan benetako hobekuntzak ekarriko dituzten neurriak sartzeari.

Baina lege horrek hutsune gehiegi ditu, konpromiso gutxi zehaztuta (propositiboa da betearazlea baino gehiago) eta gehiegizko ez-egiteak. Oro har, antzinakoa eta zaharkitua dela iruditzen zaigu. Sentitzen dugu, estatuko legearekin gertatu zen bezala, beste errealitate batzuk ere ez aitortzea, hala nola **NBtik kanpoko pertsonenak, asexualak, +,** aipatu ere egiten ez direnak. Horregatik, 2024rako gure jarduera-planaren barruan, lanean jarraituko dugu hurrengo legegintzaldian planteatzen diren lege orokor berrietan, bidezkoa denean, LGTBI+ ikuspegia sartzeko, eta trans euskal legearen garapenari eta ezarpenari jarraipen estua egiteko, bai eta onartutako testuarekin erantzun eta konpondu ezin izango diren gabezia eta arazo guztiak nabarmentzeko eta salatuzko ere.

Azkenik, lege-arloan, Estatuko Legean (**4/2023 Legea, otsailaren 28koa, trans pertsonen berdintasun erreal eta eraginkorrerakoa eta LGTBI pertsonen eskubideak bermatzekoa**) aurreikusitako xedapenak Euskadin ezartzeko lanean ari gara. Gure jarduera, bereziki, Behatokian sinergia eginez euskal sindikatuak mobilizatzen ari gara, 15, Berdintasuna eta LGTBI diskriminaziorik eza enpresetan.

Artikulu horrek LGTBI planak eta taldeko pertsonen aurkako diskriminazioaren eta jazarpenaren edo lan-indarkeriaren aurkako protokolo espezifikoa bat izatera behartzen ditu 50 langile baino gehiagoko enpresa guztiak. Erregelamendu bidezko garapena egiteke dago, eta laster bukatzea aurreikusten da. Hala ere, eztabaidatzen ari diren zirriborroen arabera, ez da egokia izango arauaren eraginkortasunaren ikuspegitik. Maila honetan interesa erakutsi duten sindikatuak honako hauek dira: UGT, LAB eta CNT, seguruenik CCOO batuko da, eta oraingoz Steilas – hezkuntzan bakarrik aritzen direla argudiatuz – eta ELA alde batera uztea erabaki dute. Beste sindikatu batzuek ez diete bizi-seinalerik eman gonbidapenei.

² Maila horretan aipatzekoa da gure estatutuetako 5. art. a) Tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren defentsa eta sustapena orientazio afektibo-sexualagatik, genero-adierazpen edo identitateagatik edo ezaugarri sexualengatik. b) LGTBI+ pertsonen laguntzea, maila pertsonalean zein sozialean, modu harmoniko eta egokian, beren ezaugarri sexualak, orientazio afektibo-sexuala, genero-identitatea eta adierazteko moduengatik. c) LGTBI+ pertsonen giza eskubideak eta pertsona heterosexualekiko eta/edo zisgenerekiko berdintasun sozial eta legaleko estatusa defendatzea. g) LGTBI+ biztanleriarekin lotutako politika espezifikotik eta ekintza positiboetan modu aktiboan esku hartzea beren bizitzaren garapenean zehar, eta haien premien aldaketan haurtzaroan, nerabeztaroen, heldutasunean eta zahartzaroan, arreta bereziz.

Era berean, Eskubideak-ek proiektu bat prestatu eta planteatu zion aurreko exekutibari, Gipuzkoako Foru Aldundiari aurkezteko, hark eman behar zuen dirulaguntza izendunari begira, Administrazio publikoek beren funtzionarioak sexu- eta genero-aniztasuneko materialean prestatzeko premia larriarekin lotuta, Estatuko Legeak eskatzen duen bezala. Proiektu hori ez zen onartu, eta beste bat baliozkotu zen, bulegoko langile liberatuek aurkeztutakoa. Berriz hartzea eta euskal administrazio publikoei planteatzea planteatzen dugu.

II. Diskriminazioa, istiluak eta gorroto-delituak

Gehituk **Erabereanen** parte hartu du Eusko Jaurlaritzak sustatutako ekimen baten eskariz eratu zenetik, arrazagatiko, jatorri etnikoagatiko edo nazionalagatiko eta sexu-orientazioagatiko edo -identitateagatiko eta genero-identitateagatiko diskriminazioaren aurka borrokatzeko. **Eskubideak-en gure gain hartzen dugu Gehitu-k erakunde honetan duen ordezkari 2024rako plan estrategikoaren barruan**, pertsonen laguntza eskaintzeko egoera jakinen aurrean, eta prebentzio-, kontzientziazio- eta gizarte-sentsibilizazioeko planak garatzeko, ikuspegi interseksionaletik.

Kritikoak gara Jaurlaritzak helburu horretarako bideratzen dituen baliabideekin eta esku-hartzearen funtsezko garrantzia elkarrean gain uztearekin, Administrazioak bere gain hartu beharrean. Benetan tresna erabilgarria izan dadin, modu aktiboan inplikaturako gara bertan, lehen bulego teknikoari zegokion lana ordezkaturik, Gehituren bizitza asoziatiboari buruzko inolako feedback-ik izan gabe, boluntarioei ez baitzitzaie informaziorik ematen Sarean lantzen zenari buruz, ez eta Sarera ekar zitekeenari buruz ere. Eta hori aldatu nahi dugu, elkartekide guztiei informazio erregularra eskainiz.

Batzorde honen plan estrategikoan, era berean, honako hauekin lankidetzara iraunkorrari eustea aurreikusten dugu:

i/ **UPV/EHUko Zuzenbide Fakultateko Justizia Sozialaren aldeko Klinika Juridikoa.** Bertan, Zuzenbideko, Kriminologiako eta Enpresen Administrazio eta Zuzendaritzako eta Zuzenbideko Gradu Bikoitzeako ikasleen ikerketa ugari daude (Gradu Amaierako Lanak eta Masterreko Lanak), LGTBI+ kolektiboko pertsonen lotutako arazo soziojuridikoei buruz eta gure elkarteak proposatutako kasu errealei buruz.

ii/ **Giza Eskubideen Katedra**, urtero gorroto-gertakari eta -delituei buruzko Euskadiko egoeraren txostena egiten duena, oro har (ez bakarrik orientazio, identitate eta sexu-ezaugarriek eragindakoak). Zehazki, lortu nahi den beste helburuetako bat lortzeko: Euskadin diskriminazioaren, gertakarien eta gorroto-delituen arloan datu egiazkoak eta osoak, alderagarriak eta erabilgarriak izatea, prebentzio- eta sentsibilizazio-estrategiak eta politika publiko egokiak artikulatzea ahalbidetuko dutenak, kasuen eragin handiena gertatzen den gunetan eta egoeretan eraginez.

iii/ **Kriminologiaren Euskal Institutua**, bereziki haren mendeko Justizia Errestauratiboaren Laborategiarekin. Gaur egun, Bilbon beste gizon batzuekin harremanak zituzten eta Behatokiaren bidez Interneteko aplikazioen bidez harremanetan jartzen ziren gizonen hilketatik bizirik atera ziren familiei eta pertsonen laguntza ari zaie. Legez kontraktatutako jo daitezkeen gertaerak penalki salatzea erabakitzen dutenei laguntza jarraituko dugu, baina jakin badakigu prozesu horiek, askotan, salaketa jartzen duten pertsonen etengabeko birbiktimitazioa dakartela, eta,

beraz, bide alternatiboetan lan egitea bultzatuko dugu, haiei laguntzeko eta, ahal den neurrian, komunitatetik lehengoratzeko bideak eskaintzeko.

Azkenik, atal honi dagokionez, **Eskubideak-en lehentasunezko hartzen dugu herri-akusazioaren jarraipena, Gehituk kasu horietarako konpromisoa hartu** baitu, eta eskatzen digun eta bideragarria den babes guztia ematen diogu prozesu konplexu horren ardura hartu duen **Saul Castro** gure elkartearen izenean hartu duen abokatuari. Lan esker ga egiten du, erabat altruista, LGTBI+ eskubideen aldeko aktibista gisa.

III. Beste herrialde batzuetako LGBTI+ pertsonen laguntzea, eta jatorrian ordezkatzeko dituzten edo giza eskubideak defendatzen dituzten erakunde eta elkarteekin lankidetzak eta lankidetzak jarduerak eta proiektuak ezartzea (Gehitu-ren estatutuaren 5.j)

Giza Eskubideen Batzordean proposatu dugu, Gehituen estatutuaren aurreikusitakoaren ildotik (5 j) **Euskadira nazioarteko babesa eskatuz iritsi diren pertsonen laguntzeko hainbat ekimen**, jatorrian beren orientazio afektibo-sexualagatik, sexu- edo genero-identitate edo -adierazpenagatik, sexu-ezaugarriengatik edo GIBarekiko estatus serologikoagatik jazarriak izateagatik.

Alde batetik, izapideetan orientazio eta laguntza oso praktikoa eskaini nahi da, eta, horretarako, egoera hori bizi izan duten pertsonen inplikazioa dugu Batzordean, baita gaian adituak ez diren beste laguntzaile batzuen ere. **Eta, bestetik**, jakin badakigulako badugula aukera eta betebeharrak moral bat prozesu honetan zehar **haien bizitza erraztuko duten oinarriko baliabideak eman ahal izateko, behar izanez gero**. Batez ere, **aurretiazko fasean**, beren eskaerak onartu aurretik eta horretarako gaitutako sistemetan sartu ahal izan aurretik, oinarriko behar batzuk betetzen baitituzte.

Ekimen hori Gehituen batzarrak aurkeztu eta onartu zuen, eta aurreko Batzorde Betearazleak prozedura zehatza, nahiz eta inoiz ez den zabaldu. Beraz, gure asmoa da behar izanez gero atzerapenik gabe martxan jartzea. Ez ditu elkartearen aurrekontuak konprometitzen, baizik eta bazkideei eta jarraitzaileei kasu zehatz bakoitzerako borondatezko ekarpenak eskatzean oinarritzen da, lortu nahi ziren zenbatekoak eta zertarako erabiliko diren adieraziz. Hala ere, komenigarritzat jotzen dugu Gehitu-n urteko partida bat ematea gure aurrekontuen barruan, behar puntual bati laguntzeko baino gehiago laguntzeko lan bat egin ahal izateko.

Prozedura hori egoera ahulean egon daitezkeen kolektiboko beste pertsona batzuetara zabaltzea planteatzen dugu, eta, bereziki, beren familiek gaitzetsi dituztelako edo LGTBI+ kolektiboko kide izateagatik jasaten ari diren familia barruko indarkeria-baldintzengatik **etxerik gabeko egoeran dauden gazteen kasuan**. Maila horretan, Euskadiko udalerritan handietan larrialdi horiei erantzuteko espazio seguruak (harrera-etxebizitzak) izateko proiektua berreskuratzea nahi dugu.

Bestalde, **Eskubideak-ek Latinoamerikako eta Karibeko, Ekuatore Gineako eta Espainiako Estatuko Behatoki Nazioarteko Lehen Topaketa** antolatu zuen 2023ko martxoaren 24, 25 eta 26an, Donostian, Behatokia eta Mugen Gainetik-en laguntzarekin, izenburu orokor honekin: "*Elkarrekin lan eginez: giza eskubideak bermatzeko eta defendatzeko tresna berriak LGBTI+*". Topaketa horren ondorioz sortu zen Donostia Sarea, gure plan estrategikoan sustatu eta sustatu nahi dugun izen berekoa. [Helburuak eta ondorioak interesdun guztientzat daude eskuragarri.](#)

Nazioarteko lankidetzari dagokionez, harremanetan gaude **ILGA Europako** arduradunekin, eta gure Autonomia Erkidegoari buruzko informazioaren jarraipena egiten dugu abian jarri duten [sarbide libreko datu-basean](#).

IV) GIB/HIESak zuzenean edo zeharka eragindako pertsonetako diskriminazio ororen aurkako borroka eta horrek dakarren estigmatizazioa.

Eskubideak-en boluntarioek parte hartzen dute. Boluntarioek hainbat urtez dinamizatu zuten osasun/GIB batzordea eta GIBarekin bizi diren pertsonak. Horregatik, gure elkartearen estatutuetan jasotzen den helburu hori Eskubideak elkartearen ohiko zereginari gehitu zaio.

Beren eskubideak urratu zaizkien edo eskubide horiek baliatzeko ezintasuna duten pertsonen kasuei buruzko kontsultak eta arreta ematen ari gara (adibidez, kaleratzeak edo egoera serologikoagatik enplegu publiko edo pribatura iristeko zailtasunak dituzten kasuak); osasun-arretari buruzko kexak; **indarkeria psikologiko edo fisikoko egoerak GIB positiboa izan duten adingabeen familietan;** administrazio-egoera irregularrean dauden pertsonak **tratamenduetara sartzea...**). Askotan, Behatokiko kide diren erakundeekin eta/edo Euskadin HIESaren aurka lan egiten duten elkarteekin lankidetzan egiten dugu. Indartu nahi dugun talde-lana. Era berean, **Harribeltza** arreba elkartearekiko lankidetzan sendotuari jarraipena eman nahi diogu, eta baliabide horren onuradun izan daitezkeen pertsonak kudeatzen dituzten autolaguntza-taldeetara bideratzen jarraituko dugu.

Azkenik, 2024rako plan estrategikoaren barruan, arreta horiek eskaintzen jarraitzeaz gain, **GIBarekin bizi direnen lan-bizitza, hezkuntza-bizitza eta bizitza pertsonala uztartzea erraztuko duten hobekuntzak sustatu nahi ditugu, ohiko medikazioa eskuratzeko prozedurak** errazteari dagokionez, nahitaez ospitaleko farmazien bidez soilik bideratu ez daitezkeen.

V- Beste kontu batzuk

Intersexualitateak, pertsona estrabinarioak, transak eta asexualak. Gure batzordean intersex, extrabinarioak eta trans pertsonen eskaerei beren esperientziatik erantzuten dieten pertsonak ere baditugu. Besteak beste, 2024rako strategiaren helburu nagusia da **segurtasun eta babes zibileko kidego eta indarrekin lotutako deialdietan intersex pertsonak lan-eskaintza publikoetatik kanpo uztea.**

Emakume lesbianak eta bisexualak. Politika publikoen eremuan gure behar espezifikoak ikusaraztea sustatzen jarraituko dugu. **Bereziki, osasunaren eremuan eta sexu- eta ugalketa-eskubideei dagokienez** (arreta ginekologikoa eta obstetrikoa, besteak beste). Osakidetzan egiaztatu dugu arreta-eredu heteropatriarkalak errepikatzen jarraitzen dela, emakume lesbiana eta bisexualak erantzun egokirik eman gabe. Era berean, Behatokiko beste lankide batzuekin lankidetzan egiten ari garen bezala, erabiltzaileek zerbitzu horren aurka jarritako salaketan jarraipena egingo dugu, eta gure laguntza eskainiko diegu.

Sexu-orientazioa eta identitatea aldatzeko eta generoa adierazteko ahaleginak ("ECOSIEG"), konbertsio-terapia gisa ezagutzen direnak. Batzordearen ardura izango da Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldean egin daitekeen edozein praktika antzematea eta salatzea. Praktika horren ezaugarriak honako hauek dira: pertsonen genero-identitatea eta/edo -adierazpena edo sexu-orientazioa aldatu nahi izatea, kanon zisheteronormatiboetara "egokitzeko", hala nola LGTBIQ+ gazteei sendagaiak eta sendagaiak derrigorrean agintzea eta ematea, uzkiko edo genitaletako nahitaezko mediku-azterketak egitea, behartutako abstinentsia, ezinikusiaren tratamendu psikologikoak edo esku-hartze fisikoak egitea, besteak beste. Maila honetan, **No es Terapia** elkartearekin lan egiten dugu.

Askatasunik gabeko pertsonak. Giza Eskubideen Batzordeko bi kide arduratu dira askatasunik gabe dauden pertsonen egiten dizkiguten eskaerei erantzuteaz. Iaz, egoera horretan zeuden pare bat pertsona izan genituen, eta Gehituren laguntza behar izan genuen. Hainbat esku-hartze egin genituen espetxeko zuzendaritzarekin, bertan lan egiten duten elkarteekin (Arrats Elkarte eta Salhaketa), haietako baten familia-abokatuarekin eta Eusko Jaurlaritzako langileekin, gai horren eskumena Estatuak eskuordetu baitu.

Askotariko familiak. Batzordean Gehituko bazkideen parte-hartze aktiboa dugu, eta, gainera, **AMPGYL**ko kideak dira. LGTBI+ pertsonen gurasoak eta senideak dira, eta beste ama, aita eta senide batzuen eskaerei erantzuten diete, beren seme-alabek bizi dituzten eta orientatu eta laguntza eskatu behar dieten egoeren aurrean. Lan hori, familia kontzeptu askotariko, zabal, plural eta demokratiko baten erreferenteak defendatzea eta erraztea da Eskubideak-en beste helburuetako bat, gure plan estrategikoaren barruan. Familia kontzeptu horretan, dauden eredu guztiak sartzen dira, familietan eskaini ohi den zentzu tradizional, arauemaile patriarkal eta zisheterosexualaren aurrean.

Komunikabideak. Batzordean esku hartzen ari gara LGTBI+ pertsonentzat garrantzitsuak diren gai guztiei buruzko informazioa emateko eta sare sozialetan edo komunikabideetan taldeko pertsonentzat estigmatizatzeke, diskriminatzeke edo kaltegarriak izateko asmoz zabaltzen diren albiste faltsuak salatzeko. Ildo horretan, Behatokiak zuzeneko lan bat hasi du komunikabideetako profesionalekin, eta modu aktiboan parte hartzen dugu.

Eskubideak-ek ahalik eta babes handiena emango digu Gehituk taldearentzat garrantzitsuak diren gertaerak ospatzen dituzten datak ospatzeko eta ezagutzera emateko, hala nola urtarrilaren 27a Holokaustoaren Biktimen Oroimenezko Nazioarteko Eguna; martxoaren 31 Trans Ikusgarritasunaren Nazioarteko Eguna; apirilaren 6a Asexualitatearen Nazioarteko Eguna; apirilaren 26a Ikusgarritasun Lesbikoaren Nazioarteko Eguna; maiatzaren 17a LGTBIfobiaren aurkako Nazioarteko Eguna; uztailaren 14a Bitarrak ez diren pertsonen Nazioarteko Eguna; ekainaren 28a LGTBI+ Harrotasunaren Eguna; irailaren 23a Bisexualitatearen Nazioarteko Eguna; azaroaren 8a, Sexu arteko Ikusgarritasunaren Nazioarteko Eguna; abenduaren 1a, Hiesaren Mundu Eguna, besteak beste.

Era berean, Gehitu **Donostian, Biarritzen eta Bilbon** egingo diren Harrotasunaren manifestazioetan parte hartzen lagunduko dugu.

Laburbilduz, Batzorde honek, gaur egun eta etorkizunean, **LGBTI+ pertsonen errealizazio pertsonal osoa ahalbidetuko duten baldintzak sortu eta indartu nahi ditu,** bai eta pertsona horien gizarteratzea eta partaidetza ere, Gehituk bere estatutueta aurreikusten duen bezala, arau anitzeko kanonei erantzuten dieten berdintasunekiko.